

MERSİN ÜNİVERSİTESİ KILIKIA ARKEOLOJİSİNİ ARAŞTIRMA MERKEZİ
MERSIN UNIVERSITY PUBLICATIONS OF THE RESEARCH CENTER OF CILICIAN ARCHAEOLOGY

KAAM
YAYINLARI

OLBA
XXI

(Ayrıbasım / Offprint)

MERSİN
2013

SALAMİS'E ATFEDİLEN MAKEDON KRALI BRONZLAR ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Dinçer Savaş LENGER*

ABSTRACT

An Evaluation of the Macedonian Royal Bronze Coins Which Have Been Attributed to Salamis

In the course of the archaeological excavations on Mount Nif (Olympos), İzmir; conducted regularly from 2006 to 2010, eighty-one coins were discovered in the necropolis of Karamattepe, which is thought to have been used between the 4th and early 3rd century B.C. Thirty-five of these coins are autonomous city coins from Ionia, Aiolis, Mysia and Karia, and forty-three of these coins are the Macedonian issues from the period of Alexander III and Philip III. Three coins could not be identified due to their poor condition. The Macedonian royal coins, nearly all bronze, form 53 % of the total. The focus of this article is on the twenty bronze coins of Philip III Arrhidaeus, a part of the Macedonian royal coin finds, with a shield adorned with the Gorgon head on the obverse and a helmet and a kerykeion on the left corner at the base on the reverse. These coins have been attributed to Miletos(?) by K.Liampi and to the city of Salamis on Cyprus by M.J.Price. But to date, neither from Salamis nor from the rest of the island have these coins been encountered. The same is also true for the coin finds from the Sacred Way excavations at Miletos and Didymaion. However, the iconographic connection between the sixteen similar coins which were found in the Sardeis excavations, the issues of Sardeis also analysed by Ashton, and the coinage of Miletos(?)/Salamis may support the idea that these coins may have been struck in the city of Sardeis, only 75 km. from Karamattepe. The quantity Macedonian royal coinage finds from the Karamattepe necropolis is to be related to the presence of Macedonian military forces in this region. In this context, the Late Classic-Early Hellenistic citadel of Ballicaoluk, locally called “Kız Kalesi”, and situated on a steep rocky hill to the northwest of Karamattepe should be associated with the necropolis area. The citadel has been strategically located in such a way as to overlook both the Torbalı Plain and the Karabel Pass, which links Sardeis to Ephesos and, at the same time it would also have been used to protect the roads leading towards Smyrna during

---

* Yrd. Doç. Dr. Dinçer Savaş Lenger, Akdeniz Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, 07058 Kampüs, Antalya. E.posta: dslenger@akdeniz.edu.tr

Bana bu araştırma imkânını sağlayan Sayın Hocam Elif Tül Tulunay’a çok teşekkür ederim.

the Hellenistic Period. One unit and half unit bronze Macedonian coins which were found in the necropolis area must be related to the salaries paid to the mercenaries. As we know, the mercenaries employed, were paid in two different ways: *Sitarchia*, *siteresion*, *sitonion*, the payment in money for provisions, and the *opsonion*, paid after service has been rendered. These bronze coins are *Sitarchia* which were paid at the beginning of the month, to enable the soldiers to meet their daily shopping needs.

Keywords: Nif, Karamattepe, Coin, Macedonian, Sardeis, Salamis

ÖZET

İzmir ili sınırları içerisinde yer alan Nif Dağı'nda (Olympos) 2006 yılından beri düzenli yapılmakta olan arkeolojik kazılarda Karamattepe adıyla anılan mevkide M.Ö. IV. yüzyıl ve M.Ö. III. yüzyılın ilk yarısı boyunca kullanım gördüğü anlaşılan nekropol alanında 2006-2010 yılları arasında seksen bir adet sikke ele geçmiştir. Bunlardan otuz beş sikke İonia, Aiolis, Mysia ve Karia bölgeleri otonom kent, kırk üç sikke ise III. Aleksandros ve III. Philippos dönemi Makedon darparıdır. Üç sikke ise kötü kondisyonlarından dolayı teşhis edilememiştir. Neredeyse tamamı bronz olan Makedon krali darparlar toplamın %53'ünü oluştururlar. Makedon krali darparların içinde; ön yüzünde Gorgo başı bezemeli kalkan, arka yüzünde miğfer ve sol alt köşede kerykeion yer alan III. Philippos (Arrhidaios) darbı yirmi bronz sikke ise makalenin konusunu oluşturmaktadır. Bu sikkeler K. Liampi tarafından Miletos'a (?), M.J. Price tarafından ise Kıbrıs Adası'ndaki Salamis kentine atfedilmişlerdir. Fakat söz konusu sikkelere ne Salamis kentinde ne de adanın geri kalanında bugüne kadar rastlanmamıştır. Aynı durum, Miletos ve Didymaion kutsal yol kazıları için de geçerlidir. Buna karşın Sardeis kazılarında bulunan on altı benzer sikke ve R.H.J. Ashton tarafından da gözlemlenen Sardeis darparları ile Miletos/Salamis darparları arasındaki ikonografik bağlantı söz konusu sikkelerin Karamattepe'ye sadece 75 km uzaklıkta olan Sardeis kentinde basılmış olabileceğini düşündürmektedir. Kazısı sürdürülen Karamattepe nekropolü'nde Makedon krali darparlarının yoğun olarak bulunmaları, bölgedeki Makedon askeri varlığı ile ilişkilidir. Bu bağlamda Karamattepe'nin kuzey batısında, üç yanı sarp kayalık bir tepe üzerine kurulu olan, yöre halkının "Kız Kalesi" olarak da adlandırdığı Ballicaoluk'taki Geç Klasik – Erken Hellenistik dönemlere tarihlenen kale, Karamattepe'deki nekropol alanıyla bağlantılı olarak değerlendirilmelidir. Kale, Torbalı Ovası'na ve Sardeis'i Ephesos'a bağlayan Karabel Geçidi'ne giden yola hakim konumdadır ve aynı zamanda Hellenistik Dönem'de Smyrna'ya ulaşan yolların korunmasında da kullanılmış olmalıdır. Nekropol alanında bulunan ünite ve yarım ünite değerindeki Makedon bronz sikkelerin paralı askerlere yapılan ödemelerle ilişkili olduğu düşünülmektedir. Bilindiği üzere askerlere peşin ödenen erzak karşılığı bedel *sitarkhia*, *siteresion*, *sitonion* ve hizmet sonrası ödenen *opsonion* şeklinde iki ayrı ödeme yapılmaktadır. Söz konusu bronz sikkeler, aybaşında askerlerin alışverişlerinde gündelik ihtiyaçlarını karşılamak üzere ödendiği bilinen *sitarkhia*'dır.

Anahtar Kelimeler: Nif, Karamattepe, Sikke, Makedon, Sardeis, Salamis